

Fenix zingt o.l.v. Benjamin Bakker

Annelies

van James Whitbourn

sopraan

naar het
dagboek van
Anne Frank

Nikki Treurniet

**HIER
HERDENKEN
WE**
7 mei 5 mei
Amsterdam

*Ik zie ons achten samen met het Achterhuis, alsof wij een
stukje blauwe hemel waren, omringd door zware, zwarte
regenwolken. Het ronde, afgebakende
plekje, waarop wij staan is nog
veilig, maar de wolken rukken
steeds dicht op
ons toe en de ring,
die ons naderende
scheidt van het
steeds gevaar
toegehaald. wordt
We kijken nauwer
naar beneden allen waar
de mensen tegen
elkaar vechten, we kijken
alleen naar boven, waar het
rustig en mooi is en onderwijl
zijn we afgesneden door die duistere
massa, die ons niet naar boven laat gaan, maar die voor ons
staat als een ondoordringbare muur, die ons verpletteren
wil, maar nog niet kan. Ik kan niets anders doen dan roepen
en smeken: 'O ring, ring wordt wijder en open je voor ons!'*

Je Anne.

PROGRAMMA
4 mei 2014
Westerkerk

Annelies Marie (Anne) Frank

Frankfurt am Main, 12 juni 1929 – Bergen-Belsen, begin maart 1945

Annelies is een modern oratorium
over het leven en droevige lot van Anne (Annelies Marie) Frank.

De Engelse componist James Whitbourn kreeg als eerste componist van het Anne Frank Fonds toestemming om teksten uit het dagboek op muziek te zetten. Melanie Challenger stelde het libretto samen met krachtige passages uit "Anne Frank, the Diary of a Young Girl". De sopraansoliste zingt Anne's woorden, het koor geeft commentaar op de gebeurtenissen om haar heen. In de begeleiding klinken instrumenten uit haar traditie - klarinet, viool, cello en piano.

Het werk is toegankelijk, groots en meeslepend. Het bevat allerlei muzikale citaten - een koraal dat Anne gekend zal hebben, een Duits kinderliedje, klezmer, een hit van Vera Lynn, orthodoxe klaagzang, fragmenten die aan musicals doen denken en verwijzingen naar de klanken van Amsterdam - met name naar de klokken van de Westertoren die Anne zo troostten.

De muziek en de teksten brengen op indringende wijze iets over van de vreugde en het verdriet, de angst en de hoop die Anne gevoeld moet hebben. Annelies heeft alles in zich om een klassiek stuk te worden. Het is nu nog vrij nieuw en weinig bekend. De eerste integrale uitvoering van het werk met groot orkest was in 2005. In 2009 volgde de versie die wij uitvoeren, met een kamerensemble.

Wat ons betreft kan het stuk niet op passender plaatsen en tijden klinken dan in de Uilenburger sjoel op 27 april (dat is Jom Hasjoa, de wereldwijde herdenking van de Holocaust) en in de Westerkerk op 4 mei, als afsluiting van de nationale herdenking in Amsterdam. Bij het organiseren van deze concerten hebben we veel steun gekregen van onder andere het Anne Frank Fonds, de Westerkerk, de Uilenburger sjoel, het Amsterdams 4 en 5 mei comité, het Amsterdams Fonds voor de Kunsten en het VSBfonds.

Koor **Fenix**

Componist **James Whitbourn**

James Whitbourn is een veelzijdig componist die zich toelegt op concertmuziek voor koor en muziek bij films en televisie. Hij begon zijn loopbaan als producer voor de BBC. Zijn werk is daardoor beïnvloed en wordt geroemd om het directe contact dat hij weet te leggen tussen uitvoerenden en publiek. Hij schreef onder meer de weelderige orkestpartituur voor de BBC serie 'Son of God' en muziek voor de herdenking van 9/11, de Britse dodenherdenking bij de Cenotaph in Londen en de begrafenis van de Queen Mother. Zijn werk wordt over de hele wereld veel uitgevoerd, bijvoorbeeld door Katherine Jenkins, Daniel Hope, Arianna Zukerman, het BBC Philharmonic en de koren van King's College Cambridge en Westminster Abbey.

Eén van zijn hoofdwerken is Annelies. In 2005 ging de versie voor groot koor en orkest in première in Londen, met sopraan Louise Kateck, het koor van Clare College Cambridge en het Royal Philharmonic Orchestra onder leiding van Leonard Slatkin. De versie voor kamerkoor en kamerensemble die u vanavond hoort, werd voor het eerst uitgevoerd in 2009 op wat de 80ste verjaardag van Anne Frank had kunnen zijn. Dat was in Den Haag, met violist Daniel Hope en de Amerikaanse sopraan Arianna Zukerman.

Dirigent **Benjamin Bakker**

Benjamin Bakker (1980) is zanger en dirigent. Zijn muzikale carrière begon bij het Roder Jongenskoor. Hij zong er grote solopartijen in werken van Buxtehude, Bach, Fauré, Bernstein en Webber onder dirigenten als Joop Schets en Charles de Wolff. Naast zijn zanglessen kreeg hij pianolessen bij Erwin Wiersinga en Sybelt de Jong. Bakker ging studeren aan het Koninklijk Conservatorium van Den Haag: koordirectie bij Jos van Veldhoven en Jos Vermunt en solozang bij Gerda van Zelm, Kees-Jan de Koning en Barbara Pearson. Daarnaast volgde hij masterclasses bij Tõnu Kaljuste in Nederland en Finland met het Nederlands Kamerkoor en het koor van de Sibelius Akademie in Helsinki. In 2008 werd hij geselecteerd voor een masterclass bij Anders Eby in Zweden en in 2009 werkte hij met het Nederlands Kamerkoor en het Groot Omroepkoor tijdens de Eric Ericson Masterclass in Haarlem. In 2010 nam hij deel aan een internationale Masterclass in Denemarken onder de leiding van Frieder Bernius. Hier werd hij gekozen om met het Deens Nationaal Vocaal Ensemble te werken. In 2010 werd hij uitgeroepen tot beste dirigent van het internationale korenfestival Tonen 2000 en won hij eerste en tweede prijzen met kamerkoor Quod Libet. Bakker is dirigent van het projectkoor Amsemble, Cappella Den Haag, Amsterdams kamerkoor FeniX, het Rotterdams Barok Ensemble en het Haags Barok Orkest. Hij is vaste repetitor bij Vocaal ensemble MUSA en werkt op projectbasis met verschillende andere ensembles. Regelmatig leidt hij ook educatieve

projecten voor amateurzangers in binnen- en buitenland met het ABC Ensemble. Hij is oprichter en artistiek leider van de Stichting Talent voor Muziek, die zich inzet voor de ontwikkeling van jonge talentvolle musici. Naast zijn bestaan als dirigent is Bakker nog steeds actief als zanger. Met zijn grote bereik zingt hij zowel rollen als bariton (oratoria, Bach-cantates) als rollen voor countertenor (oratorium, opera). Hij werkte met diverse professionele koren als De Nederlandse Bachvereniging (Jos van Veldhoven), Cappella Amsterdam (Daniel Reuss), The Gents (Peter Dijkstra) en het Gewandhaus-Kammerchor in Leipzig (Herbert Blomstedt, Morten Schuldt-Jensen). Op dit moment wordt hij gecoacht door zangpedagoog Jón Thorsteinsson.

Sopraan **Nikki Treurniet**

De Nederlandse sopraan Nikki Treurniet (1989) begon op jonge leeftijd met zingen en volgde privé-lessen bij Sheila van Rheenen. In 2008 werd zij toegelaten tot het Koninklijk Conservatorium Den Haag, waar zij in 2012 haar bachelor behaalde en nu in de masteropleiding studeert bij Sasja Hunnogo. Ze maakte deel uit van de basisklas van The Dutch National Opera Academy.

In 2007 deed ze bij het Prinses Christina Concours veel concertervaring op. Ze gaf liedrecitals en concerten om kinderen te enthousiasmeren voor klassieke muziek. In 2011 ging zij met enkele laureaten op tournee door de Verenigde Staten en Canada op uitnodiging van de Nederlandse ambassades aldaar. Nikki deed mee aan projecten bij Yo-opera en Salone dell'Opera en trad op bij de Nederlandse Muziekdagen, de Operadagen Rotterdam en de NJO Muziekzomer. In 2011 en 2012 was zij te horen in 'Orfeo ed Euridice' van Gluck, georganiseerd door de Utrechtse Spelen bij Paleis Soestdijk. Als soliste zong zij onder meer in de Krönungsmesse en het Exultate Jubilate van Mozart, in de Matthäus Passion en het Weihnachtsoratorium van J.S. Bach, in Brahms' Ein Deutsches Requiem en in Vivaldi's Gloria.

Onlangs was zij met pianiste Andrea Vasi te horen in het voorprogramma van Gerald Finley en Julius Drake in het Muziekgebouw aan 't IJ.

Zij volgde masterclasses bij Margreet Honig, Henk Neven, Rudolf Jansen, Meinard Kraak en Miranda van Kralingen en werd gecoacht door regisseuse Elsina Jansen. In 2014 zal Nikki onder andere te horen zijn in 'A Midsummer Night's Dream' van Mendelssohn met het Residentie Orkest o.l.v. Jan Willem de Vriend.

Instrumentaal ensemble

viool

Emma Breedveld

klarinet

Thea Rosmulder

cello

Frank Rutgers

piano

Wim Voogd

Annelies

Originele dagboekfragmenten Anne Frank

Libretto Annelies by Melanie Challenger

Inleiding voorspel

1

Introit prelude

De arrestatie voorzegd

2

The capture foretold

Boven kun je ze horen ademen,
acht bonkende harten,
voetstappen op de trap,
het gerammel aan de draaikast.
Plotseling, twee harde klappen.
Het slaan van deuren binnen in huis.

(11 April 1944)

Up above you can hear the breathing,
eight pounding hearts,
footsteps on the stairs,
a rattling on the bookcase.
Suddenly, a couple of bangs.
Doors slammed inside the house.

Wij *zijn* een stukje blauwe hemel,
omringd door zware, zwarte
regenwolken. Het ronde, afgebakende
plekje, waarop wij staan is nog veilig,
maar de wolken rukken steeds dichterbij
ons toe en de ring, die ons van het
naderende gevaar scheidt wordt steeds
nauwer toegehaald. We kijken allen naar
beneden waar de mensen tegen elkaar
vechten, we kijken allen naar boven,
waar het rustig en mooi is en onderwijl
zijn we afgesneden door die duistere
massa, die ons niet naar boven laat
gaan, maar die voor ons staat als een
ondoordringbare muur, die ons
verpletteren wil. 'O ring, ring wordt
wijder en open je voor ons!

(8 November 1943)

We are in blue sky,
surrounded by black clouds.
See it, the perfectly round spot?
but the clouds are moving in,
and the ring between danger
grows smaller.
We look at the fighting below,
and the peace and beauty above,
but the dark mass of clouds
looms before us,
and tries to crush us.
O ring, ring,
open wide
and let us out!

Het plan om onder te duiken

3

The plan to go into hiding

Onderduiken, waar zouden we gaan
onderduiken, in de stad, op het land,
in een huis, in een hut, wanneer,
hoe, waar ?

(8 Juli 1942)

When would we go into hiding?
Where would we hide?
In the city? In the country?
In a house? In a shack?

Dat waren vragen, die ik niet mocht stellen, en die toch steeds weer terugkwamen. Margot en ik begonnen het nodigste in een schooltas te pakken. Het eerste wat ik er in stopte, was dit gecartonneerde schrift, Ik geef meer om herinneringen dan om jurken.

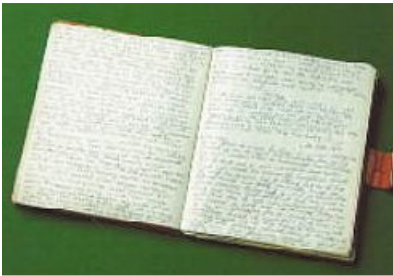
These questions kept running through my mind.
I started packing my important belongings. The first thing was my diary. Memories mean more to me than dresses.

(8 Juli 1942)

*Ik zal, hoop ik, aan jou alles kunnen toevertrouwen, zoals ik het nog aan niemand gekund heb, en ik hoop dat je het, grote steun aan me zult zijn.
Anne Frank. 12 Juni 1942.*

Ik zal, hoop ik, aan jou alles kunnen toevertrouwen, zoals ik het nog aan niemand gekund heb, en ik hoop dat je een grote steun voor me zult zijn.

(12 Juni 1942)

Vanaf zondagmorgen tot nu lijkt een afstand van jaren. Er is zoveel gebeurd, dat het is alsof de hele wereld zich plotseling omgedraaid heeft.

It seems like years since Sunday morning. So much has happened, it's as if the whole world had suddenly turned upside down.

(8 Juli 1942)

De laatste nacht thuis en de aankomst in het Achterhuis

4

The last night at home and arrival at the Annexe

De laatste nacht in mijn bed.
Een warme regen stroomde de hele dag door. We kleeadden ons alle vier zo dik aan om nog wat kleren mee te nemen, de ontbijtboel op tafel, de bedden afgehaald.
Wij sloten de deur achter ons.

My last night in my own bed.
A warm rain fell.
The four of us wrapped in layers of clothing, the stripped beds, the breakfast things on the table.
We closed the door behind us.

(8 Juli 1942)

Zo liepen we dan door de stromende regen, elk met een school- en boodschappentas, tot bovenaan toe volgepropt.

Walking in the pouring rain, walking down the street, each of us with a satchel filled to the brim.

(9 Juli 1942)

We arriveerden op de Prinsengracht,
liepen door de lange gang en klommen
de houten trap op naar het Achterhuis.
De deur werd achter ons gesloten en we
waren alleen.

Toen vond ik voor het eerst gelegenheid
om je de gebeurtenissen mede te delen
en tegelijkertijd om me eens goed te
realiseren, wat er nu eigenlijk met me
gebeurd was en wat er nog gebeuren
zou.

(10 Juli 1942)

We arrived at Prinsengracht,
led through the long passage
and up the wooden staircase
to the Annexe.

The door was shut behind us,
leaving us alone.

Alone.

Then for the first time,
I found a moment to tell you about it,
to realise what had happened to me
and what was about to happen.

Wij zijn geketende Joden,
geketend aan een plek,
zonder rechten maar
met duizend plichten.
We moeten moedig zijn
en op God vertrouwen.

We're Jews in chains,
chained to one spot,
without any rights,
a thousand obligations.
We must be brave
and trust in God.

(11 April 1944)

Het onderduikleven

5

Life in hiding

De dagen zijn hier erg stil,

The days here are very quiet,
(1 Oktober 1942)

... dat ik de hele dag stil moest blijven
zitten en ook niet mocht praten. Je kunt
je niet indenken hoe moeilijk dat
juffrouw Kwek-kwek-kwek gevallen is.
Op gewone dagen moeten we al
fluisteren; helemaal niet spreken en
bewegen is nog 10 keer erger.

having to sit still all day
and not say a word,
you can imagine how
hard that is for me.
On ordinary days, we speak in a whisper.
Not being able to talk is worse.

(29 September 1942)

Vader, moeder en Margot kunnen nog
steeds niet aan het geluid van de
Westertorenklok wennen, die om het
kwartier zegt hoe laat het is. Ik wel, ik
vond het dadelijk fijn en vooral 's nachts
is het zo iets vertrouwds.

The silence makes me so nervous,
but the chiming of the Westertoren clock
reassures me at night.

(11 Juli 1942)

Het zal je wel interesseren te horen hoe
het me in mijn 'duik' bevalt?

You no doubt want to hear
what I think of life in hiding?

(11 Juli 1942)

..... de blauwe hemel, de kale
kastanjeboom aan wiens takken kleine
druppeltjes schitteren, de meeuwen en
de andere vogels, die in hun
scheervlucht wel van zilver lijken.
Zolang dit nog bestaat, deze
zonneshijn, die hemel waaraan geen
wolk is, zolang kan ik niet treurig zijn.

The blue sky, the bare chestnut tree,
glistening with dew,
the seagulls, glinting with silver
swooping through the air.
As long as this exists,
this sunshine
and this cloudless sky,
how can I be sad?

(23 Februari 1944)

Onze schuilplaats is nu pas een echte schuilplaats geworden. Men vond het namelijk beter om voor onze toegangsdeur een boekenkast te plaatsen (omdat er veel huiszoeken voor verstopte fietsen gehouden worden), maar dan natuurlijk een kast die draaibaar is en die dan als een deur opengaat.

Prospectus en leidraad van het Achterhuis.
Speciale instelling voor het tijdelijk verblijf van joden en dergelijke. Gedurende het hele jaar geopend.
Mooie, rustige, bosrijke omgeving in het hartje van Amsterdam. Te bereiken met de tramlijnen 13 en 17.
Woonprijs: gratis. Dieetkeuken: vetvrij.
Diner: gedeeltelijk uitgebreid, 's middags kwart over 1 tot kwart voor 2. Stromend water in badkamer (helaas geen bad) en aan diverse binnen- en buitenmuren.
Gebruik van taal: vereist is te allen tijde zacht te spreken.
Zang: uitsluitend zacht en na 6 uur 's avonds.

Now our Annexe has truly become a secret. A bookcase has been built in front of the entrance.

It swings on its hinges and opens like a door.

Prospectus and Guide
to the Secret Annexe.
A Unique Facility for the Temporary
Accommodation of Jews and Other
Dispossessed Persons.
It is Open All Year Round.
Located in Beautiful, Quiet, Wooded
Surroundings, in the Heart of
Amsterdam. Inside it is Necessary
to Speak Softly at all times,
Singing is Permissible,
only Softly and After Six pm!

(21 Augustus - 17 November 1942)

Onderduikers beleven rare dingen!
Stel je voor, omdat we geen badkuip
hebben, wassen we ons in een was-
teiltje, als de gordijnen dicht gaan, dan
reinigen we ons in het donker, terwijl
diegene die niet aan de beurt is, door
een kier van het gordijn uit het raam
kijkt, en zich over de grappige mensen
verbaast.

The strangest things happen
when you're in hiding.
Try to picture this.
We wash ourselves in a tin tub,
since the curtains are drawn,
we scrub ourselves in the dark,
while one looks out the window
and gazes at the endlessly amusing
people.

(29 September 1942)

De kinderen hier lopen rond in een dun
blousje en met klompen aan de voeten,
geen jas, geen muts, geen kousen en
niemand die hen helpt. Ze hebben niets
in hun buik, maar kauwen op een
peenwortel, lopen van hun koude woning
weg naar de koude straat.

The children run around
in thin shirts and wooden clogs.
They have no coats, no socks,
no caps and no one to help them.
Gnawing on a carrot to still their hunger,
they walk from their cold houses through
cold streets.

(13 Januari 1943)

Eens zal deze verschrikkelijke oorlog
toch wel aflopen, eens zullen we toch
weer mensen en niet alleen Joden zijn.

One day this terrible war will be over,
and we'll be people again,
and not just Jews.

(11 April 1944)

Wat moet je doen, als je zelf de
ellende beleeft? Dan ben je verloren.

(7 Maart 1944)

Die winter is vergangen,¹
ik zie des meien schijn.
Ik zie die bloemkens hangen,
des is mijn hart verblijd.
(In genen groenen dale, daar is 't genoeglijk zijn:)
daar zinget die nachtegale,
also menig vogelkijn.

(Duitse trad.)

Er blijft altijd iets moois over,
zelfs in tegenslag en ellende.
En wie gelukkig is, zal ook anderen
gelukkig maken, wie moed en
vertrouwen heeft, zal nooit in de ellende
ondergaan!

(7 Maart 1944)

"Adieu, mijn allerliefste.
Adieu, schoon bloemken fijn.
Adieu, schoon rozebloeme,
daar moet gescheiden zijn!
(Tot dat ik wederkome, die liefste zoudt gij zijn.)
Dat herte in mijnen lijve,
dat hoort, ja, altijd dijn."

(Duitse trad.)

If you become part of the suffering,
you'd be entirely lost.

Der Winter ist vergangen.¹
Ich seh' des Maien Schein;
Ich seh' die Blümlein prangen;
Des ist mein Herz erfreut.
Da singt Frau Nachtigalle
Und manch' Waldvögelein.

Beauty remains,
even in misfortune.
One who is happy will make others happy,
one who has courage will never die in
misery.

Ade, mein' Allerliebste!
Ade, schön's Blümelein!
Ade, schön' Rosenblume;
Es muss geschieden sein!
Das Herz in meinem Leibe
Gehört ja allzeit dein.

¹ Annelies Marie Frank werd geboren in de Duitse stad Frankfurt uit Duitse ouders en leefde in Duitsland totdat haar familie emigreerde naar Nederland toen ze vier jaar oud was. Haar moeder voelde zich altijd meer thuis met de Duitse taal dan met de Nederlandse. Alhoewel Anne Nederlands leerde, en het dagboek in haar geadopteerde taal schreef, was ze bekend met Duitse gedichten en gebeden, vooral die ze van haar moeder geleerd had. Dit was oorspronkelijk een oud Nederlands lied dat gedurende de zeventiende eeuw populair werd in Duitsland.

¹ Annelies Marie Frank was born in the German city of Frankfurt to German parents, and lived in Germany until her family emigrated to Holland when she was four years old. Her mother was always more comfortable with the German language than with Dutch. Although Anne learned Dutch, and wrote the diary in her adopted language, she was familiar with German poems and prayers, especially those given to her by her mother.

This was originally a Dutch song that became popular in Germany during the seventeenth century. Its translation reads:

"The winter is over, I see the light of May;
I see blossoms everywhere; and my heart is
pleased. There sings the Nightingale and the
small forest birds; Goodbye, my beloved!
Goodbye, beautiful blossoms! Goodbye, beautiful
rose flower; I must leave you. My love for you
will burn in my heart forever." MC.

's Avonds in het donker
rijen goede, onschuldige mensen
lopen met huilende kinderen,
steeds maar lopen,
gecommandeerd door zo'n paar kerels,
geslagen en gepijnigd,
tot ze haast neervallen.
Niemand wordt ontzien,
alles gaat mee in de tocht naar de dood.

(19 November 1942)

Westerbork! Westerbork!

Avond aan avond
tuffen de groene of grijze militaire auto's
langs, de Duitsers bellen aan elke deur ...

In the evenings,
when it's dark,
lines of good innocent people
and crying children
walk on and on,
ordered by men who bully
and beat them.
No one is spared,
all are marched to their death.

Westerbork! Westerbork!

Night after night, green and grey vehicles
cruise the streets
and knock on every door.

(19 November 1942)

Westerbork! Westerbork! ²

Sshh.
Ik hoorde een geluid
bij de boekenkast
en kloppen aan onze deur.
We werden wit van angst bij de gedachte
dat het dien wildvreemden man mocht
gelukken onze mooie schuilplaats te
ontmantelen. Doe open!
De man, had in mijn verbeelding steeds
groter vormen aangenomen, op het
laatst leek hij op een reus en was zo'n
fascist als er geen ergere bestaat.

Westerbork! Westerbork! ²

Sshh.
I heard a sound
from the bookcase,
hammering on the door.
We turned white with fear.
Had he heard something,
this stranger?
Open up! Open up!
In my imagination,
the man kept growing and growing,
until he became a giant,
the cruellest fascist in the world.

(20 Oktober 1942)

² De Nederlandse Joden moesten een kamp financieren en bouwen toen minister Goseling van Justitie toestond om in 1938 8000 vluchtelingen toe te laten in Nederland.
Dit vluchtelingenkamp, dat gebouwd werd in Westerbork, werd later een doorgangskamp waar Joden verzameld werden voordat ze getransporteerd werden naar Auschwitz en Sobibor.

² The Dutch Jews were required to build and pay for a refugee camp when Justice Minister Goseling allowed 8000 refugees into the Netherlands in 1938.
This refugee camp, which was built at Westerbork, later became the transit camp where Jews were held before being taken to Auschwitz and Sobibor.

**Sinfonia
(Kyrie)**

8

**Sinfonia
(Kyrie)**

Heer ontferm U.

Kyrie eleison

(Griekse liturgie / Greek liturgical)

Help, o help mij, red mij uit deze hel!’

Help us. Rescue us from this hell.

(27 November 1943)

Wees moedig *en vertrouw op God.*

We must be brave and trust in God.

(11 April 1944)

**De
droom**

9

**The
dream**

Gisteravond vóór het inslapen
kwam opeens voor mijn ogen: Lies.
Ik zag haar voor mij, in lompen gekleed
met een vervallen en vermagerd gezicht.
Zij keek mij zo droevig aan
Anne, waarom heb je me verlaten?
Help, o help mij,
red mij uit deze hel!’

Last night, just as I was falling asleep,
an old friend appeared before me.
I saw her there, dressed in rags,
her face thin and worn.
She looked at me with such sadness.
Anne, why have you deserted me?
Help me, help me,
rescue me from this hell'

(27 November 1943)

Zij lijkt mij het symbool van de ellende
van al mijn vriendinnen en alle Joden.
Als ik voor haar bid,
bid ik voor alle Joden
en arme mensen samen.

She symbolises to me
the suffering of all my friends,
and all the Jews.
When I pray for her,
I pray for all those in need.

(6 Januari 1944)

Goede God, geef haar steun,
opdat ze tenminste niet alleen is.

Merciful God, comfort her,
remain with her so she won't be alone.

(27 November 1943)

O God, bescherm haar en breng haar
naar ons terug.

Dear God, watch over her and bring her
back to us.

(29 December 1943)

**Verwoesting van
de wereld buiten**

10

**Devastation of
the outside world**

Zondag is Amsterdam-Noord
heel zwaar gebombardeerd.

On Sunday,
Amsterdam was bombed.

(19 Juli 1943)

De vliegers doken, stegen,
het suisde in de lucht
en het was erg griezelig.

The planes dived and climbed.
The air was abuzz
with the drone of engines.

(26 Juli 1943)

Hele straten liggen in puin, *er zijn*
ontelbare gewonden. Je hoort van
kinderen die verloren in de smeulende
ruïnes naar hun dode ouders zoeken.

The streets are in ruins, countless are
wounded.
In the smouldering ruins, children search
forlornly for their parents.

(19 Juli 1943)

Rillingen krijg ik als ik nog aan het doffe,
dreunende gerommel in de verte denk,
dat voor ons een teken van de
naderende vernieling was.

It makes me shiver
to think of the dull, distant drone
of approaching destruction.

(19 Juli 1943)

Ik dwaal van de ene naar de andere
kamer, de trap af en weer op en heb een
gevoel als een zangvogel, wiens vleugels
hardhandig uitgerukt zijn en die in een
volslagen duisternis tegen de spijlen van
zijn nauwe kooi aanvliegt.

I wander from room to room,
climb up and down the stairs
and feel like a songbird,
whose wings have been ripped off
and who keeps hurling itself
against the bars of its dark cage.

(29 Oktober 1943)

'Naar buiten, lucht en lachen',
schreeuwt het in me.

'Let me out, where there's fresh air and
laughter,' a voice within me cries.

(29 Oktober 1943)

Verstrijken van de tijd

11

Passing of time

De jaren gingen voorbij.
Er bestaat een gezegde:
'De tijd heelt alle wonden';
zo ging het ook met mij.

The years went by.
There's a saying:
'Time heals all wounds,'
that's how it was with me.

(7 Januari 1944)

Ik heb in de spiegel
mijn gezicht gezien
en dat ziet er zo anders uit.
Mijn ogen zien zo helder en zo diep,
mijn wangen zijn roze gekleurd,
mijn mond is veel weker,
ik zie er uit of ik gelukkig ben
en toch is er zo iets droevigs
in mijn uitdrukking, ...

Until one day,
I saw my face in the mirror.
It looked so different.
My eyes were clear and deep,
my cheeks were rosy,
my mouth was softer.
I looked happy, and yet,
in my expression,
there was something so sad.

(7 Januari 1944)

De hoop op bevrijding en een ontluikende lente

12

The hope of liberation and a spring awakening

This is D-day,
this is *the* day,
Fighting will come,
but after this the victory.
11000 vliegtuigen,
4000 landingsvaartuigen,
zou dan nu werkelijk de lang verbeide
bevrijding naderen?

(6 Juni 1944)

This is D-Day,
this is the day.
Fighting will come,
but after this the victory!
Eleven thousand planes,
four thousand boats,
is this the beginning
of the long-awaited liberation?

Ik loop van de ene naar de andere
kamer, adem door de kier van een dicht
raam, voel mijn hart kloppen,
alsof het zegt: 'Voldoe toch eindelijk aan
mijn verlangen'.
Ik geloof, dat ik het voorjaar in me voel,
ik voel het lente-ontwaken, ik voel het in
mijn hele lichaam en in mijn ziel.

(12 Februari 1944)

I walk from one room to another,
breathe through the crack
in the window frame,
feel my heart beating as if to say,
'Fulfil my longing at last ... '
I think spring is inside me,
I feel spring awakening,
I feel it in my entire body and soul.

Ik dank je voor al het Goede
en Lieve en Mooie. ³

(7 Maart 1944)

Ich danke dir für all das Gute
und Liebe und Schöne. ³

Opgepakt en het concentratiekamp

13

The capture and the concentration camp

Op 4 Augustus 1944,
stopte een auto aan de Prinsengracht.
Er kwamen diverse figuren uit
tevoorschijn, gewapend, en in burger-
kleding. De acht bewoners uit het
Achterhuis werden gevangen genomen,
en van daaruit vervoerd naar
Westerbork, en verder op transport
gezet naar de concentratiekampen.

On August the 4th 1944,
a car pulled up at Prinsengracht.
Several figures emerged,
armed, and dressed in civilian clothes.
The eight residents of the Annexe
were taken to prison,
and from there, transported to
Westerbork, and onwards to the
concentration camps.

(informatie uit rapporten van die tijd - information from contemporary reports)

³ Deze frase is in het Duits in het dagboek
genoteerd.

³ This phrase appears in German in the diary.
It translates: 'Thank you, God, for all that is
good and dear and beautiful'.

De stemming in huis is drukkend,
slaperig en loodzwaar. Buiten hoor je
geen vogel zingen, een doodse en
benauwende stilte hangt over alles heen
en dit zware klemt zich aan mij vast,
alsof ik mee moest naar een diepe
onderwereld.

The atmosphere is stifling,
outside you don't hear a single bird.
A deathly silence hangs in the air.
It clings to me as if it were going to drag
me into the deepest regions of the
underworld.

(29 Oktober 1943) ⁴

Geen spraak, en geen woorden zijn er,
waar hun stem niet wordt gehoord.
Toch gaat hun stem uit
over heel de aarde,
en hun taal tot aan het einde der wereld.

There is no speech or language
where their voice is not heard.
Their sound is gone out
through all the earth,
and their words to the end of the world.

(Psalm 19 vers 4-5)

Zij hebben hun bloed als water vergoten,
en er was niemand die hen begroef.

Their blood have they shed like water,
and there was none who could bury them.

(Psalm 79 vers 3)

Jong en oud liggen dood in de straten,
omgekomen zijn vrouwen en mannen.

The young and the old lie on the ground;
the maids and young men are fallen.

(Klaagliederen 2 vers 21 – Lamentations 2 verse 21)

Anne's overpeinzing

14

Anne's meditation

Ik zie hoe de wereld langzaam steeds
meer in een woestijn herschapen wordt,
ik hoor steeds harder de aanrollende
donder, die ook ons zal doden,
als ik naar de hemel kijk, denk ik,
dat alles zich weer ten goede zal
wenden.

I see the world being slowly
turned into wilderness.
I hear the approaching thunder,
that one day will destroy us too.
And yet, when I look at the sky,
I feel that everything
will change for the better.

(15 Juli 1944)

Voor ieder die eenzaam of ongelukkig is,
is stellig het beste middel naar buiten te
gaan, alleen met de hemel.
Zolang dit bestaat en dat zal wel
altijd zo zijn, weet ik, dat er
in welke omstandigheden ook,
een troost voor elk verdriet is.

Whenever you feel lonely or sad,
try going to the loft
on a beautiful day
and looking at the sky.
As long as you can look
fearlessly at the sky,
you'll know you're pure within.

(23 Februari 1944)

⁴ Bepaalde aspecten van het onderduik-
leven waren gelijk aan die in de concen-
tratiekampen. Anne schreef niet verder in
haar dagboek nadat ze het Achterhuis
verliet. Dit fragment, geschreven over het
Achterhuis, weerspiegelt de sfeer in de
concentratiekampen zoals die door anderen
beschreven is.

Van de orkestversie zijn drie van de
veertien delen voor het eerst opgevoerd in
Westminster Hall in Londen, op 27 januari
2005 bij de zestigste Nationale Holocaust
Herdenking. De delen van *Annelies* werden
ingeleid door Hanneli Goslar, de jeugd-
vriendin van Anne Frank waar in deel 9
naar verwezen wordt.

De eerste uitvoering van het complete werk
vond plaats op 5 april 2005, met Louise
Kateck (sopraan), het koor van Clare
College Cambridge en het Royal
Philharmonic Orchestra gedirigeerd door
Leonard Slatkin. De voorstelling werd
ingeleid door de neef van Anne Frank, de
heer Bernd (Buddy) Elias.

⁴ Some aspects of life in hiding were similar
to life in the concentration camps.
Anne did not continue her diary after she left
the annexe, but this extract, written about
the annexe, echoes the atmosphere
described by others of the Nazi concentration
camps.

In its orchestral form, three of the fourteen
movements were first performed in
Westminster Hall London, on 27th January
2005 within the National Holocaust
Commemoration.
The excerpts from *Annelies* were introduced
by Hanneli Goslar, the childhood friend of
Anne Frank referred to in Movement 9.

The first performance of the complete work
took place on 5th April 2005, with Louise
Kateck (soprano), the Choir of Clare College
Cambridge and the Royal Philharmonic
Orchestra conducted by Leonard Slatkin.
The performance was introduced by Anne
Frank's cousin, Mr Bernd (Buddy) Elias.

